

Autorytaryzm w kontekście i jako kontekst. Badania meta-analityczne i międzykulturowe

Autorytaryzm – czyli skłonność do podporządkowywania się zasadom, szacunku wobec władzy i niechęci do osób łamiących normy społeczne – często postrzegany jest jako cecha psychologiczna, która sprzyja uprzedzeniom wobec mniejszości i poparciu dla nierówności społecznych. Ale czy tak jest zawsze?

Większość tego, co wiemy o autorytaryzmie, pochodzi z badań prowadzonych w krajach zachodnich, takich jak Stany Zjednoczone, Kanada czy Europa Zachodnia. Jednak to właśnie te społeczeństwa mogą być nietypowe na tle świata – zwłaszcza pod względem wartości takich jak autonomia osobista, równość czy tolerancja. Projekt ten kwestionuje powszechne założenie, że autorytaryzm zawsze prowadzi do uprzedzeń, i stawia pytanie, czy relacja ta zależy od kontekstu kulturowego, w którym żyją ludzie.

Autorytaryzm jako cecha kultury

Jednym z głównych celów projektu jest zbadanie, czy autorytaryzm występuje nie tylko jako cecha indywidualna, ale również jako wzorzec kulturowy. Niektóre społeczeństwa mogą silniej promować wartości autorytarne, takie jak posłuszeństwo, tradycja i lojalność wobec grupy. Tę ogólną tendencję społeczną nazywam *Kulturą Autorytarną*. Projekt bada, czy kraje różnią się pod względem poziomu Kultury Autorytarnej i czy te różnice pomagają wyjaśnić, jak ludzie odnoszą się do osób odmiennych od siebie.

Skąd bierze się Kultura Autorytarne?

Proponuję, że społeczeństwa rozwijają silniejszą kulturę autorytarną, gdy mierzą się z zagrożeniami takimi jak powszechność chorób zakaźnych, częste klęski żywiołowe czy niedobór zasobów. W takich warunkach silne normy społeczne i posłuszeństwo wobec władzy mogą być adaptacyjnymi odpowiedziami służącymi przetrwaniu. Zbadam także, jak systemy polityczne i tradycje kulturowe (np. religijność czy styl wychowywania dzieci) mogą kształtować kulturę autorytarną w dłuższej perspektywie.

Czy autorytaryzm zawsze prowadzi do uprzedzeń?

Niektóre nowe badania sugerują, że osoby autorytarne nie zawsze są bardziej uprzedzone – zwłaszcza w krajach niezachodnich, gdzie wartości autorytarne są bardziej powszechne. W bardziej autorytarnych społeczeństwach osoby te mogą czuć się akceptowane i doceniane, co może ograniczać ich skłonność do szukania wrogów w innych. Z kolei w liberalnych społeczeństwach zachodnich, które promują autonomię i różnorodność, osoby autorytarne mogą czuć się zagrożone zmianami kulturowymi, co może sprzyjać pojawieniu się uprzedzeń i potrzeby obrony istniejącej hierarchii społecznej.

Dwa globalne badania

Aby odpowiedzieć na te pytania, przeprowadzę dwa duże badania. Pierwsze to meta-analiza – czyli systematyczny przegląd wyników badań z całego świata, analizujący, jak autorytaryzm, uprzedzenia i poparcie dla nierówności różnią się między krajami i w czasie. Drugie to badanie międzykulturowe w ponad 50 krajach, z wykorzystaniem nowo opracowanego narzędzia do pomiaru autorytaryzmu wrażliwego na różnice kulturowe.

Dlaczego to ważne

Zrozumienie, jak autorytaryzm funkcjonuje w różnych częściach świata, może pomóc wyjaśnić, dlaczego uprzedzenia są silniejsze w jednych społeczeństwach niż w innych – i jak przekonania ludzi współgrają (lub nie) z ich otoczeniem społecznym. Odkrycia te mogą pomóc w opracowaniu skuteczniejszych strategii ograniczania dyskryminacji i konfliktów społecznych, szczególnie poza światem zachodnim, gdzie danych na ten temat wciąż brakuje.